

Олена Леснік,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, 65020
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4875-3832>
a.lesnik.66@gmail.com

Олена Мамикіна,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, 65020
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8603-2569>
a.lesnik.66@gmail.com

УДК 37.091.3:784

DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2023.87>

ОСОБЛИВОСТІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкрито особливості вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Сучасний етап модернізації вищої освіти України, що пов'язаний з інтеграцією нашої держави до європейського освітнього простору, актуалізує проблему якості професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Важливим складником української національної культури є хорове мистецтво, яке значною мірою сприяє загальному та музичному розвитку, ідейно-естетичному вихованню студентів, формуванню в них духовних цінностей. Вокально-хорова діяльність є одним із найважливіших видів діяльності майбутнього педагога-музиканта, а підготовка висококваліфікованих фахівців у цій галузі виступає одним із пріоритетних напрямів мистецької освіти.

Перспективним напрямом вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва під час навчання у виші є укладання певної послідовності викладання фахових дисциплін та її комплексної цілісності, яка вміщує дисципліни циклу хорового диригування, методики викладання хорового диригування, дисципліни з хорознавства, хорового класу, практикуму роботи з хором, хорового аранжування та прочитання хорових партитур, постановки голосу, методики викладання вокалу, практичного засвоєння шкільного репертуару тощо.

Особливістю вокально-хорової підготовки студентів закладів вищої освіти мистецько-педагогічного спрямування є наявність у ній основних структурних компонентів, до яких відносяться диригентсько-хорова та вокально-виконавська складові. Диригентсько-хорова складова формує в здобувачів освіти підготовленість до діяльності керівника учнівського хорового колективу, здатного до організації та впровадження на належному методичному рівні роботи над хоровими творами та до створення в закладах загальної середньої та позашкільної освіти хорових колективів для дітей різних вікових категорій, у творчих майстернях яких учні зможуть сформувати й розвинути власну естетичну сферу, збагатити внутрішню культуру, оволодіти цінностями вокально-хорового мистецтва, розвинути свої музичні, співацькі, артистичні здібності. Вокально-виконавська складова формує в студентів підготовленість до демонстрації вокальних, вокально-хорових творів та їх фрагментів під час вокально-хорової роботи в закладах освіти, без неї неможливе повноцінне функціонування диригентсько-хорової складової.

Важливим компонентом фахової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва також є і самостійна робота студентів.

Ключові слова: майбутні вчителі музичного мистецтва, вокально-хорове мистецтво, диригентсько-хорова підготовка, вокально-виконавська підготовка, самостійна робота.

Olena Lesnik, Olena Mamykina

Features of Vocal and Choral Training of Future Music Teachers

The article reveals the peculiarities of vocal and choral training of future music teachers. The current stage of modernization of higher education in Ukraine, which is connected with the integration of our country into the European educational space, actualizes the problem of the quality of professional training of future music teachers. Vocal and choral activity is one of the most important activities of a future teacher-musician, and the training of highly qualified specialists in this field is one of the priority directions of art education.

A promising direction of vocal and choral training of future specialists in the field of musical art during higher education is the arrangement of a certain sequence of teaching professional disciplines and its complex integrity, which includes the disciplines of the cycle of choral conducting, methods of teaching choral conducting, disciplines of choral studies, choral class, practical work with the choir, choral arrangement and reading of choral scores, voice production, vocal teaching methods, practical assimilation of school repertoire, etc. A feature of vocal and choral training of students of higher education institutions of artistic direction is the presence of basic structural components in it, which include conducting and choral and vocal and performing components.

The conducting and choral component prepares students for the activities of a leader of a student choir, capable of organizing and implementing choral activity at an appropriate methodical level, and capable of creating choral groups for children of different age groups in institutions of general secondary and extra-curricular education, in the workshops where students will be able to form and develop their own aesthetic sphere, enrich their internal culture, master the values of vocal and choral art, develop their musical, singing, and artistic abilities.

The vocal-performing component makes students ready for presentation vocal, and vocal and choral works and their fragments during vocal and choral activity in educational institutions, the full functioning of the conducting and choral component is impossible without it. Independent work of students is also an important component of the professional training of future specialists in the field of musical art.

Key words: future music teacher, vocal and choral art, conducting and choral training, vocal and performing training, independent work.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023

© Леснік О., Мамикіна О., 2023

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Стратегія розвитку мистецько-педагогічної освіти сьогодення пов'язана із внесенням інноваційних перетворень до її змісту і має ґрунтуватись на вирішенні завдань щодо якісної професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва. Питання професійної підготовки студентської молоді, майбутніх педагогів-музикантів знаходяться у руслі проблем, які сьогодні розв'язує педагогічна наука. Від того, яким буде сучасний фахівець в галузі музичного мистецтва, як він розпочне свою педагогічну діяльність, чи здатний буде виконати вимоги, які ставить перед ним суспільство, залежить рівень освіти, вихованості та культури підростаючого покоління.

Сучасний етап модернізації вищої освіти України, що пов'язаний з інтеграцією нашої держави до європейського освітнього простору, актуалізує проблему якості професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва.

Важливим складником української національної культури є хорове мистецтво, яке значною мірою сприяє загальному та музичному розвитку, ідейно-естетичному вихованню студентів, формуванню в них духовних цінностей. Вокально-хорова діяльність є одним із найважливіших

видів діяльності майбутнього педагога-музиканта, а підготовка висококваліфікованих фахівців у цій галузі виступає одним із пріоритетних напрямів мистецької освіти.

Аналіз актуальних досліджень та публікацій.

Проблеми вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва розглядалися низкою вчених. Різноманітні аспекти теоретико-методологічної основи вокального виконавства та функціонування голосового апарату досліджували В. Антонюк, Н. Гребенюк, Л. Гринь, А. Ковбасюк, Я. Кушка, Д. Люш, М. Микиша, Г. Стасько, О. Стахевич та ін. Специфіці виховання хороших співаків присвячені наукові доробки А. Болгарського, А. Гвоздецького, А. Кифенко, Г. Сагайдак, Є. Хекало та ін. Методичні засади диригентсько-хорового мистецтва вивчали С. Горбенко, Н. Нарожна, Ю. Смаковський, Х. Чанхао та ін. Питання методики формування вокально-хорових навичок розглядалися в роботах Д. Бондаренко, Т. Гарбуз, Н. Добровольської, А. Козир, Т. Овчиннікової, Т. Потапчук, Т. Смирнової та ін.

Шляхи підготовки студентів до вокально-хорової діяльності різноаспектно висвітлювалися такими науковцями, як П. Николаєнко, Н. Орлова, Г. Падалка, Г. Стулова та ін. Проблеми підвищення ефективності хормейстерської підготовки

студентів у вищих педагогічних навчальних закладах присвячені дослідження В. Живова, А. Лашенка, В. Соколова та ін. Окремі питання взаємодії керівника хору з хором колективом розглядаються у працях відомих керівників хорів: А. Авдієвського, В. Мініна, К. Пігрова, К. Птиці, П. Чеснокова та ін. Проблеми творчого розвитку особистості у процесі диригентсько-хорової підготовки розкриваються у роботах С. Казачкова, М. Канерштейна, І. Мусіна та ін.

Мета статті — розглянути особливості вокально-хорової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Вокально-хорова підготовка є одним із основних сегментів фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів, адже вокально-хорова робота займає провідне місце у структурі складної, динамічної діяльності фахівця в галузі музичного мистецтва.

Фахову підготовку майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва ми розглядаємо як особистісну якість людини акумулювати в собі результати навчання, виховання та розвитку в закладах освіти: знання, вміння, особистісні якості, необхідні для виконання професійної діяльності у відповідності з суспільними вимогами та ціннісними орієнтаціями. Розвиток у студентів професійно-інтелектуального, творчого потенціалу, вироблення вмінь щодо практичного використання здобутих знань є однією з важливих та актуальних проблем сучасної національної освіти [1, 58].

Як зауважує Л. Ярошевська, фахова підготовка здобувачів освіти передбачає формування таких компетентностей, як «інформаційна (володіння інформаційними технологіями); комунікативна (вміння вступати в комунікацію); мобільна (здатність до саморозвитку, самовизначення, самоосвіти); соціальна (вміння знаходитися в соціумі); продуктивна (вміння працювати, приймати рішення та нести за них відповідальність); психологічна (здатність використовувати знання, уміння, навички з психології в організації взаємодії та співпраці в освітній діяльності); науково-предметна (фахові знання, вміння та навички); особистісні якості вчителя (гуманність, людяність, щирість, доброзичливість, чуйність, толерантність)» тощо [7, 56].

Поняття «педагогічна компетентність» — це знання, вміння, навички, а також способи і прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку (саморозвиткові) особистості. Наявність методологічних, правових, комунікативних, професійно-педагогічних, дидактичних, виховних, інформаційних, науково-предметних, методичних компетенцій свідчить про якісну професійну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва.

Отже, перспективним напрямом вокально-хорової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва під час навчання у вишій є укладання певної послідовності викладання фахових дисциплін та її комплексної цілісності, яка вміщує дисципліни циклу хорового диригування, методики викладання хорового диригування, дисципліни з хорознавства, хорового сольфеджіо, хорового класу, практикуму роботи з хором, хорового аранжування та прочитання хорових партитур, постановки голосу, методики викладання вокалу, практичного засвоєння шкільного репертуару тощо.

Особливістю вокально-хорової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва у закладах вищої освіти є присутність у ній основних структурних компонентів, до яких відносяться диригентсько-хорова та вокально-виконавська складові. Диригентсько-хорова складова формує в здобувачів освіти підготовленість до діяльності керівника учнівського хорового колективу, здатного до організації та впровадження на належному методичному рівні роботи над хоровими творами, створення в закладах загальної середньої та позашкільної освіти дитячих хорових колективів, на заняттях яких учні зможуть збагатити внутрішню культуру, оволодіти цінностями вокально-хорового мистецтва, розвинути свої музичні, співацькі, артистичні здібності тощо [5, 97].

Функціонування цієї складової забезпечує вивчення таких навчальних курсів, як «Хорове диригування», «Практикум хорового диригування», «Хоровий клас», «Хорознавство», «Методика музичного виховання», «Виробнича педагогічна практика», «Читання хорових партитур» тощо.

Як зауважує Хуан Чанхао, хоровий клас є школою хорового співу, де студенти на практиці оволодівають методикою організації та керівництва хором, зокрема ознайомлюються з особливостями організації хорового колективу, переймають у керівника навчального хору усю технологію проведення репетиції, засоби комунікації диригента з виконавцями, специфіку формування вокально-хорових навичок тощо [6, 517].

Як вказує І. Липа, колективна форма проведення занять з хорового класу спрямована на вироблення у співака свідомого інтонування, що дозволяє йому опанувати специфічні вміння та навички хорового строю (злагоджене, інтонаційно точне виконання хорового твору) та хорового ансамблю (злитість, злагодженість хорового звучання щодо сили — динамічний ансамбль, ритму — ритмічний ансамбль, темпу — темповий ансамбль, тембру — тембровий ансамбль, дикції — дикційний ансамбль) [2, 199].

На думку І. Липи, в процесі роботи над вокальною технікою хору керівник показує майбутнім

фахівцям шляхи досягнення «чистоти інтонування, єдиної манери звукоутворення, звуковедення, способу артикуляції, правильного й однотипного формування голосних і приголосних звуків, підпорядкування сили і тембру звучання кожного голосу вимогам і завданням загальнохорового звучання відповідно до характеру виконаного хору і диригентської інтерпретації» [2, 198].

Також в цьому процесі актуалізуються знання, які здобувачі освіти одержують на заняттях з постановки голосу й диригування.

Наприклад, опанування основ постановки голосу допомагає майбутнім фахівцям в галузі музичного мистецтва розуміти процес голосоутворення, в результаті чого формуються співацькі навички. Інтеграція знань з постановки голосу в хоровому класі надає можливість майбутнім фахівцям в галузі музичного мистецтва опанувати процес удосконалення співацько-слухових навичок на основі аналізу поєднання та звучання голосів у різних співвідношеннях, тобто інтонаційному, динамічному та тембровому тощо.

Такий інтеграційний підхід стосовно диригентсько-хорової підготовки, на думку І. Липи, інтенсифікує музично-слухові уявлення, які є базою для вокально-хорового мислення; генерує здатність до глибокого занурення в художній образ музичного твору та його реалізацію у хоровому виконанні; спрямовує до пошуку результативних художніх засобів щодо вирішення виконавських завдань, допомагає майбутньому музиканту опанувати основні методи та прийоми диригентської техніки тощо [2, 199].

Дисципліна «Диригування» є базовим предметом диригентсько-хорового циклу і спрямована на допомогу здобувачам освіти в опануванні мистецтвом хорового диригування, набутті теоретичних знань та практичних умінь та навичок, які потрібні для вдалої та ефективної організації вокально-хорової роботи у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

У процесі вивчення дисципліни «Диригування» студенти знайомляться з технікою диригування, вивчають специфіку роботи з хоровою партитурою та методику розучування пісень зі шкільного репертуару, принципи відбору шкільного репертуару та читання простих хорових партитур. Студенти повинні вміти відображати у процесі диригування авторський задум твору, розуміти закладений в хоровому творі музичний образ та висловлювати своє власне бачення та розуміння цього образу.

На думку І. Липи, до індивідуальної диригентської підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва повинні входити формування вмінь та навичок керування співом,

опанування репетиційними жестами, до яких можна віднести пластичне інтонування, тобто показ рукою звуковисотного або метроритмічного руху мелодії; застосування диригентських жестів одночасно з показами голосом для заміщення словесних пояснень [2, 201]. Також студенти повинні вміти диригувати однією рукою та акомпанувати собі на інструменті іншою рукою, якщо потрібно підіграти мелодію або частину акомпанементу.

Поєднання диригування з грою на фортепіано та вокальним показом хорового твору, створення на занятті реальних умов живого спілкування з аудиторією допоможе підготувати майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва до реальної вокально-хорової практики.

Вокально-виконавська складова спрямована на формування в здобувачів освіти готовності до демонстрації вокально-хорових творів та їх фрагментів під час вокально-хорової роботи в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, вона нерозривно пов'язана з диригентсько-хоровою складовою. Функціонування вокально-виконавської складової забезпечує вивчення навчальних курсів диригентсько-хорової складової у поєднанні з дисциплінами «Постановка голосу», «Сольний спів», «Виконавський практикум», «Концертмейстерський клас» тощо та різноманітних вокальних спецкурсів.

Фахова спрямованість вокально-хорової підготовки на практичну вокально-хорову діяльність майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва обумовлює низку конкретних вимог щодо якісного рівня сформованості вокально-хорової підготовленості майбутнього педагога-музиканта. Метою ефективної організації й проведення співацької діяльності в закладах загальної середньої та позашкільної освіти є художньо-творчий та музичний розвиток школярів та формування їх духовної культури.

На думку Л. Ярошевської, відповідність означеним вимогам виявляється у здатності майбутніх фахівців до організації й керівництва вокально-хоровою діяльністю молоді; наявності сформованих умінь художньо-педагогічного спілкування; наявності сформованих диригентсько-хорових умінь і навичок для практичної роботи із учнівським хоровим колективом; здатності до показу оригінальних інтерпретаційних версій вокально-хорових творів; умінь виконання вокальних та вокально-хорових творів під власний інструментальний супровід фортепіано, баяна, акордеона, гітари тощо [7, 67].

Розглянемо сукупність необхідних знань, умінь і навичок, які студент має здобути у процесі вокально-хорової підготовки у відповідності до окреслених вище диригентсько-хорової й вокально-виконавської сфер, щоб отримати

вокально-хорову підготовленість належного рівня у контексті інтегративної їх узгодженості. Як зазначає у своєму дисертаційному дослідженні Хаун Чанхао, до диригентсько-хорової сфери діяльності варто віднести знання, вміння й навички хорового диригування, які «втілюються на практиці у графічно чітких, виразних диригентських жестах щодо яскравого показу афтактів, основних засобів музичної виразності (темпо-ритму, динаміки, тембру, нюансування, музичної форми, штрихів тощо), які реалізуються у здатності до вольового, ефективного управління вокально-хоровою роботою в закладах освіти; знання, вміння й навички роботи щодо самостійного вибору та компоновання студентами спеціальних вправ для розспівування у хорі, використанню вокалізів, які будуть прийнятними у самостійній практичній вокально-хоровій діяльності в подальшій самостійній практиці у роботі зі шкільною молоддю різного віку» [5, 121].

На думку Л. Ярошевської, важливими є знання, вміння й навички щодо організації вокально-хорової роботи над хоровими партіями у невеликих вокальних групах у галузі розроблення творчої інтерпретації вокально-хорових творів, що входять до навчально-педагогічного репертуару, а також щодо музично-теоретичного, музично-історичного, вокально-педагогічного, художньо-педагогічного та інтерпретаційного аналізу вокально-хорових творів, як у формі анотації, так і безпосередньо перед хоровим колективом [7, 145].

Л. Ярошевська доводить, що до виконавської сфери вокально-хорової підготовки доцільно віднести знання, вміння та навички щодо різновидів повноцінного вокального дихання, зокрема фонаційного, діафрагмального, ланцюгового тощо, а також його рівномірного розподілу; вокального резонування шляхом застосування як групи головних, так і групи грудних резонаторів; чіткого артикулювання тексту вокальних, вокально-хорових творів, хорових партій тощо; скоординованості слухових уявлень із вокальним звукоутворенням, що реалізується в чистоті виконання вокальної мелодії; надійності вокального й вокально-хорового виконавства; цілеспрямованості управління регістрами власного співацького голосу; застосування різних видів атаки звуку; володіння різними видами вокальної техніки, штрихами вокально-хорового виконавства [7, 156].

Також, як зазначає Л. Ярошевська, для стимулювання інтересу студентів до хорового мистецтва доцільно проводити заняття різних типів. До них дослідниця відносить перегляд відеозаписів хорових професійних колективів, відвідування репетицій сучасних відомих колективів, взаємозв'язок методів і прийомів

репродуктивного і пошукового характеру (зокрема розповіді про життя і творчі здобутки видатних хормейстерів, спілкування з диригентами хорових колективів, відвідування майстер-класів тощо) [7, 94].

Важливим компонентом фахової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва є самостійна робота студентів, яка потребує чіткої організації, планування, системи й керівництва, що сприяє підвищенню якості навчально-виховного процесу, і як результат — покращення якості знань студентів.

Основним завданням самостійної роботи студентів є системне й послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної і науково-теоретичної) діяльності. На думку Л. Ярошевської, самостійна робота майбутніх педагогів-музикантів спрямована на вирішення наступних завдань: визначення вимог та умов, необхідних для організації самостійної навчальної і наукової роботи студентів; сприяння формуванню у студентів практичних навичок самостійної роботи з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань з навчальних дисциплін (курсів роботи, індивідуальні навчально-дослідні завдання, презентації, самостійні роботи тощо); сприяння оволодінню сучасними технологіями навчання (комп'ютерними, мультимедійними, інтернет-ресурсними тощо); сприяння формуванню у студентів культури вдумливої роботи, самостійності й ініціативності у пошуку та набутті знань, необхідних для гармонійного розвитку особистості майбутніх фахівців [7, 178].

До самостійної роботи студентів в процесі вокально-хорової підготовки ми віднесли підготовку до практичних та індивідуальних занять; реферування статей, окремих розділів монографій; вивчення навчальних посібників з предметів диригентсько-хорового циклу; виконання контрольних робіт або тестових завдань з теоретичних основ техніки диригування; написання тематичних доповідей та рефератів на теми розвитку хорового мистецтва; анування або конспектування наукових статей з питань хорової культури та вокально-хорового виконавства; складання бібліографії і реферування по темі ІНДЗ; самостійне вивчення питань диригентської техніки тощо.

На думку Л. Ярошевської, провідними напрямками самостійної роботи студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін слід вважати:

- вивчення метричних схем та різноманітних диригентських вправ, які спрямовані на правильну постановку диригентського апарату та виправляють недоліки мануальної техніки;

- роботу з методичною літературою для вивчення теоретичних аспектів диригентської техніки та спеціальної термінології;
- порівняння різних виконавських інтерпретацій виконуваного твору;
- аналіз засобів музичної виразності;
- відбір прийомів диригентської техніки, необхідних для використання на початковому етапі спілкування з хоровим колективом;
- здатність до самостійної роботи над хоровою партитурою;
- здатність виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання тощо [7, 67].

На думку І. Липи, запорукою ефективною диригентсько-хоровою підготовки, необхідною складовою частиною самостійної роботи студента є ретельний аналіз хоровою партитури або шкільного репертуару, до якого науковець відносить художньо-педагогічний, музично-теоретичний,

вокально-хоровий, технічно-виконавський, художньо-виконавський аналіз та розробку плану репетиційної роботи [2, 97].

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Отже, вокально-хорова підготовка є однією з основних передумов професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва. Осмислення здобувачами освіти значущості вокально-хоровою діяльності, занурення у творчий процес роботи диригента-хормейстера чи вокаліста-виконавця актуалізує оптимізацію їхньої вокально-хоровою підготовки.

Застосування у процесі навчання диригентсько-хорових та вокально-виконавських структурних компонентів є невід'ємною частиною продуктивною вокально-хоровою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яка сприятиме розширенню можливостей їхньої компетентності як фахівців, здатних на високому рівні презентувати кращі зразки хорового мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарбуз Т., Потапчук Т. Вокально-хорова робота в процесі підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в сучасній вищій школі. *Педагогічний часопис Волині*. 2017. № 1(4). С. 55–61.
2. Липа І. Ю. Підготовка студентів до вокально-хоровою практики у початковій школі. Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор : монографія. Івано-Франківськ. 2018. С. 195–204.
3. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ. 1986. 96 с.
4. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2011. 640 с.
5. Хуан Чанхао. Методичні засади вокально-хоровою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах: дисерт. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук за спец. 13.00.02 : Теорія та методика музичного навчання. Суми. 2021. 224 с.
6. Хуан Чанхао. Основні підходи до вокально-хоровою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. Вип. 9(103). С. 516–525.
7. Ярошевська Л. В. Диригентсько-хорова підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах Новою української школи : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності музичне мистецтво. Миколаїв. 2020. 333 с.

REFERENCES

1. Harbuz, T., & Potapchuk, T. (2017). Vokalno-khorova robota v protsesi pidhotovky maibutnix vchyteliv muzychnoho mystetstva v suchasniy vyshchii shkoli [Vocal and Choral Activity in the Process of Training Future Teachers of Musical Art in Modern Higher Education]. Lutsk, *Pedagogical Journal Volyn*, 2017, 1(4), pp. 55–61 [in Ukrainian].
2. Lypa, I. Yu. (2018). Pidhotovka studentiv do vokalno-khorovoi praktyky u pochatkovii shkoli. Hirska shkola v umovakh reformuvannia systemy osvity: kompetentnisnyi vektor [Preparation of Students for Vocal and Choral Practice in Primary School. Mountain School in Conditions of Reforming the Education System: Competence vector]. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
3. Markhlevskiy, A. (1986). Praktychni osnovy roboty v khorovomu klasi [Practical Basics of Work in a Choral Class]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Rostovskiy, O. Ya. (2011). Teoriia i metodyka muzychnoyi osvity [Theory and Methodology of Music Education]. Ternopil, Navchalna knyha — Bohdan [in Ukrainian].
5. Khuan Chankhao (2021). Metodychni zasady vokalno-khorovoi pidhotovky maibutnix uchyteliv muzychnoho mystetstva u pedahohichnykh universytetakh [Methodical Principles of Vocal and Choral Training of Future Music Teachers in Pedagogical Universities]. Sumy [in Ukrainian].

6. Khuan Chankhao. (2020). Osnovni pidkhody do vokalno-khorovoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [The Main Approaches to Vocal and Choral Training of Future Teachers of Musical Art]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Yaroshevska, L. V. (2020). Dyrhentsko-khorova pidhotovka maibutnioho vchytelia muzychnoho mystetstva v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Conductor and Choral Training of the Future Music Teacher under the Conditions of the New Ukrainian School]. Mykolaiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.10.2023 р.

Прийнято до друку 29.10.2023 р.

Курьд.edu.ua